Speciallärarprogrammet

Special Needs Training Programme
90 hp

L9YSL

Gäller från: 2023 HT

Fastställd av

Styrelsen för utbildningsvetenskap

Fastställandedatum

2020-06-04

Reviderad av

Utbildningsvetenskaps nämnd för kursplaner

Revideringsdatum

2021-05-25; 2022-09-30; 2023-01-27

Diarienummer

LiU-2023-00202; LiU-2022-00086; LiU-2021-01302; LiU-2020-02080

Gavs första gången

HT 2016

Gavs sista gången

Ersätts av

Inledning

Utbildningsplan för utbildning av speciallärare

Genomförda och godkända studier enligt denna plan leder fram till
Speciallärarexamen
(Postgraduate Diploma in Special Needs Training)
Avancerad nivå

Examensrätt

Enligt Högskolelagen (SFS 1992:1434) 1 kap 11 § ankommer det på regeringen att föreskriva vilka examina som får avläggas vid högskolorna. I Högskoleförordningen (SFS 1993:100, Bilaga 2) anges examensordning för speciallärarexamen. Linköpings universitet fick i regleringsbrev för 2008 (då enligt SFS 2008:132) uppdrag av regeringen att utbilda och examinera speciallärare från och med hösten 2008.

Utbildningens nivå, antal högskolepoäng och förkunskapskrav

Av Högskoleförordningen, SFS 1993:100, Bilaga 2, framgår att speciallärarexamen med angivna specialiseringar uppnås efter att studenten har fullgjort kursfordringar om 90 högskolepoäng på avancerad nivå. Vidare ställs krav på avlagd grundlärarexamen, ämneslärarexamen, yrkeslärarexamen, förskollärarexamen eller motsvarande äldre examen. Den studerande ska inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete) om minst 15 högskolepoäng. I examensbeviset anges för vilken verksamhet utbildningen är avsedd och verksamhetsområdet grundar sig på den studerandes tidigare avlagda lärarexamen. Där ska också utbildningens specialisering anges. För speciallärarexamen ska också de preciserade krav gälla som varje högskola själv bestämmer inom ramen för kraven i denna examensbeskrivning.

Speciallärarexamen vid Linköpings universitet ges med specialiseringar mot

- språk-, skriv- och läsutveckling
- matematikutveckling
- intellektuell funktionsnedsättning

Förkunskapskrav är godkänd svenska och engelska motsvarande grundläggande behörighet på grundnivå samt avlagd lärarexamen (grundlärarexamen, ämneslärarexamen, yrkeslärarexamen, förskollärarexamen eller motsvarande äldre examen) och tre års yrkeserfarenhet av lärartjänstgöring på minst halvtid efter utfärdad lärarexamen.

För specialisering mot språk-, skriv- och läsutveckling krävs därutöver att den tidigare utfärdade examen omfattar godkända ämnesstudier i svenska eller inom kunskapsområdet språk-, skriv- och läsutveckling. Om examen inte omfattar nämnda ämnesstudier, krävs i stället att studenten har kompletterat sin utbildning med motsvarande kunskaper. Vidare krävs minst tre års yrkeserfarenhet på minst halvtid efter utfärdad examen. Yrkeserfarenheten ska

vara av undervisning, i vilken svenska, svenska som andraspråk eller språk-, skriv- och läsutveckling har ingått. Om komplettering med ämnesstudier har skett ska yrkeserfarenheten förvärvats efter kompletteringen.

För specialisering mot matematikutveckling krävs därutöver att den tidigare utfärdade examen omfattar godkända ämnesstudier i matematik eller inom kunskapsområdet matematikutveckling. Om examen inte omfattar nämnda ämnesstudier, krävs i stället att studenten har kompletterat sin utbildning med motsvarande kunskaper. Vidare krävs minst tre års yrkeserfarenhet på minst halvtid efter utfärdad examen. Yrkeserfarenheten ska vara av undervisning, i vilken matematik eller matematikutveckling har ingått. Om komplettering med ämnesstudier har skett ska yrkeserfarenheten förvärvats efter kompletteringen.

Syfte

För speciallärarexamen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som speciallärare för barn och elever i behov av särskilt stöd.

Mål

Kunskap och förståelse

För speciallärarexamen ska studenten

- visa kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete samt kunskap om relationen mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen,
- visa kunskap om barn och elever i behov av särskilt stöd i ett historiskt perspektiv,
- visa kunskap om funktionsnedsättningar, inbegripet neuropsykiatriska svårigheter,
- visa fördjupad kunskap om barns och elevers språk- och begreppsutveckling och stimulans av denna,
- visa fördjupade kunskaper om bedömningsfrågor och betygssättning,
- visa fördjupad kunskap om barns och elevers utveckling och lärande, och
- visa kunskap om utveckling och lärande hos barn och elever med funktionsnedsättningar, inbegripet neuropsykiatriska svårigheter.

Utbildningen till speciallärare på avancerad nivå innebär att den studerande har fördjupat och vidareutvecklat sina kunskaper om specialpedagogisk forskning och teori, samt kan analysera sambanden mellan teoribaserad och erfarenhetsbaserad kunskap. Den studerande har utvecklat fördjupade kunskaper för att kunna hantera komplexa utbildnings- och undervisningssituationer med särskilt fokus på språk- och begreppsutveckling och lärande, lärande i matematik respektive lärande och utveckling för barn och elever med intellektuell funktionsnedsättning. Speciallärarен ska även visa kunskaper om funktionsnedsättningars konsekvenser för lärande och utveckling, inbegripet neuropsykiatriska svårigheter, samt

fördjupade kunskaper om bedömning och betygssättning. Beroende på vilken specialisering som valts inom Speciallärarprogrammet vid Linköpings universitet ska den studerande visa fördjupad kunskap om

- barns och elevers språk-, skriv- och läsutveckling
- barns och elevers matematikutveckling, eller
- barn och elever med intellektuell funktionsnedsättning och deras allsidiga kunskapsutveckling i relation till undervisningsämnen eller ämnesområden.

Färdighet och förmåga

För speciallärarexamen ska studenten

- visa förmåga att kritiskt och självständigt ta initiativ till, analysera och medverka i förebyggande arbete och bidra till att undanröja hinder och svårigheter i olika lärmiljöer,
- visa förmåga att delta i arbetet med att utforma och genomföra åtgärdsprogram för enskilda elever i samverkan med berörda aktörer samt förmåga att stödja barn och elever och utveckla verksamhetens lärmiljöer,
- visa förmåga att kritiskt granska olika vetenskapliga perspektiv på neuropsykiatriska svårigheter samt tillämpa kunskaper om neuropsykiatriska svårigheter i olika lärmiljöer,
- visa förmåga att, beroende på vilken specialisering som valts vid Linköpings universitet, vara en kvalificerad samtalspartner och rådgivare i frågor som rör barns och elevers språk-, skriv- och läsutveckling, barns och elevers matematikutveckling, samt lärande och kunskapsutveckling hos barn och elever med intellektuell funktionsnedsättning.
- visa förmåga att självständigt genomföra uppföljning och utvärdering samt leda utveckling av det pedagogiska arbetet med målet att kunna möta behoven hos alla barn och elever,
- visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt genomföra pedagogiska utredningar och analysera svårigheter för individen i de lärmiljöer där barnet eller eleven får sin undervisning och vistas under förskole- eller skoldagen, och
- visa fördjupad förmåga till ett individanpassat arbetssätt för barn och elever i behov av särskilt stöd.

För specialisering mot språk-, skriv- och läsutveckling eller matematikutveckling ska också studenten visa förmåga att kritiskt granska och tillämpa metoder för att bedöma barns och elevers språk-, skriv- och läsutveckling eller matematikutveckling.

Den studerande har utvecklat förmåga att identifiera och analysera situationer i pedagogisk verksamhet för att förebygga att svårigheter för elever uppstår. Den studerande kan aktivt medverka i det dagliga pedagogiska arbetet och stödja såväl enskilda elever som personal. Den studerande kan genomföra och kommunicera kartläggnings- och utredningsarbete med syfte att bedöma och anpassa arbetssätt och metoder vid läs-, skriv eller matematikundervisning samt har förmåga att initiera, ansvara för och medverka i åtgärdande arbete, utformning och

genomförande åtgärdsprogram, för att möta behov hos alla barn och elever. Den studerande har vidare utvecklat förmåga att vara en kvalificerad samtalspartner och kan ge råd i pedagogiska frågor samt med hjälp av uppföljning och utvärdering leda utveckling av den pedagogiska verksamheten för alla elever. Speciallärarens ska även besitta förmåga att anpassa inkluderande lärmiljöer till barn och elever i neuropsykiatriska svårigheter. Beroende på vilken specialisering som valts inom Speciallärarprogrammet vid Linköpings universitet har speciallärarens ett ansvar att individanpassa lärandemiljöer och undervisning för att stödja läs- och skrivutveckling, matematisk utveckling eller undervisning i olika ämnen för elever med intellektuell funktionsnedsättning.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För speciallärarexamen ska studenten

- visa självkännedom och empatisk förmåga,
- visa förmåga att inom det specialpedagogiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna,
- visa förmåga att identifiera etiska aspekter på eget forsknings- och utvecklingsarbete,
- visa insikt om betydelsen av samarbete och samverkan med andra skolformer och yrkesgrupper, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och fortlöpande utveckla sin kompetens.

Den studerande har efter avslutad utbildning utvecklat en god självkännedom och kan i samverkan möta elever, föräldrar och kollegor med ett förhållningssätt som uttrycker empati, förståelse och respekt för professionella kunskaper. Den studerande kan kritiskt granska, göra bedömningar, föreslå förändringar och fatta beslut som grundar sig på erfarenheter, vetenskaplig kunskap och etiska överväganden.

Innehåll

Specialpedagogik är ett mångvetenskapligt forsknings- och ämnesområde som hämtar kunskaper från främst de beteendevetenskapliga ämnena pedagogik, psykologi och sociologi. Speciallärarens både breda och djupa kunskapsbas är en förutsättning för att kunna pröva och vidareutveckla pedagogiska teorier och metoder i syfte att utveckla goda lärmiljöer för barn och elever i behov av särskilt stöd. En betydelsefull utgångspunkt för utbildningen till speciallärare vid Linköpings universitet är den erfarenhetsbaserade kunskap som de studerande bär med sig in i utbildningen. Denna kunskap utvecklas vidare under studierna i programmet genom fältanknutna kurs- och examinationsuppgifter. Utbildningens främsta mål är att förena teoretiska kunskaper med erfarenheter från (special-)pedagogiskt arbete. Genom att utveckla analysförmåga, förståelse och ny kunskap i ett specialpedagogiskt perspektiv nås den kompetens som speciallärarens ska besitta: förmåga att undervisa, utreda, utvärdera och handleda samt leda utveckling för barn och elever i behov av särskilt stöd. Studierna i

Speciallärarprogrammet delas in i tre block om vardera 30 högskolepoäng.

Block och kurser

BLOCK 1:

- Specialpedagogik – kunskapsområde och forskningsfält, 15 högskolepoäng
- Specialpedagogisk verksamhet, 15 högskolepoäng

Programmets första block innebär en introduktion till det specialpedagogiska forsknings- och verksamhetsområdet. Centrala begrepp och perspektiv, till exempel integrering, segregering och inkludering, analyseras och problematiseras för att bli möjliga att förstå och hantera i en undervisnings- och utbildningskontext. Styrdokument som reglerar den specialpedagogiska verksamheten studeras. Kunskap om grupper och grupprocesser, kommunikation och samtal samt kunskap om handledning, ledarskap och utvärdering utvecklas. Därutöver behandlas etiska förhållningssätt och de värden, som ligger till grund för professionen som speciallärare.

BLOCK 2:

Det andra blocket innebär fördjupade studier inom en av tre specialiseringar: språk-, skriv- och läsutveckling, matematikutveckling eller intellektuell funktionsnedsättning.

Specialisering mot språk-, skriv- och läsutveckling:

- Tala, läsa och skriva – möjligheter och hinder för lärandet, del 1, 15 högskolepoäng
- Tala, läsa och skriva – möjligheter och hinder för lärandet, del 2, 15 högskolepoäng

Läsning och skrivning är ständigt återkommande aktiviteter i såväl barns som vuxnas vardag och är en grund för lärande och utveckling. Speciallärarен kommer att möta situationer som kräver stor insikt i och god kompetens vad gäller undervisning och färdighetsträning av dessa förmågor. Speciallärarен ska kunna handleda och skapa förutsättningar för varje individs språkliga och skriftspråkliga utveckling, analysera arbetssätt och arbetsformer, följa upp, bedöma och utvärdera skriftspråkligt lärande.

Specialisering mot matematikutveckling:

- Villkor för elevers matematikutveckling, 15 högskolepoäng
- Identifiering, bedömning, prevention och intervention i specialpedagogisk verksamhet i matematik, 15 högskolepoäng

Speciallärarен med matematikinriktning kommer att möta elever i behov av särskilt stöd i matematik. För att kunna stödja dessa elever behöver speciallärarен kunskaper om barns matematikutveckling, veta vad matematiksvårigheter är, hur man kan mäta och bedöma elevernas kunskaper i matematik. I programmet utvecklas kunskaper om vilka arbetssätt och arbetsformer som kan främja elevens

lärande i matematik. Speciallärarен ska både kunna analysera och vara verksam i den specialpedagogiska verksamheten.

Specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning:

- Anpassad skola - möjligheter och utmaningar, del 1, 15 högskolepoäng
- Anpassad skola - möjligheter och utmaningar, del 2, 15 högskolepoäng

Speciallärarен med specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning kommer att möta elever som i sitt lärande är i behov av särskilt stöd. För att stödja dessa elever behöver speciallärarен kunskaper om inlärningssvårigheternas orsaker och konsekvenser samt kunskaper om hur man mäter och bedömer elevernas kunskapsutveckling. Vidare behöver speciallärarен kunskap om olika arbetssätt och arbetsformer som kan stödja elevernas lärande inom anpassad skolas olika ämnen och ämnesområden. Speciallärarен ska utveckla en medvetenhet om ett etiskt förhållningssätt i mötet med eleverna och deras vårdnadshavare.

BLOCK 3:

- Vetenskapsteori och forskningsmetod, 15 högskolepoäng
- Examensarbete, 15 högskolepoäng

Under det tredje blocket fokuseras vetenskapliga teorier och metoder i syfte att vidareutveckla ett vetenskapligt och kritiskt förhållningssätt. Tillämpning av dessa kunskaper sker i det självständiga arbetet som avslutar programmet. Examensarbetet ska vara både vetenskapligt och yrkesrelevant. Forskning och debatt inom det specialpedagogiska fältet följs och ger kunskaper om problemformulering och akademiskt framställningssätt. Fördjupade kunskaper om olika metoder för undersökning, utvärdering och analys samt ett kritiskt förhållningssätt är viktiga delar i studierna.

Undervisnings- och arbetsformer

Att studera till speciallärare

Speciallärarprogrammet ges på halvfart och distans, med campusförlagda utbildningstillfällen. Under campusdagarna genomförs föreläsningar och seminarier, och mellan dessa tillfällen sker diskussioner, återkoppling och information via Lisam samt inläsning av kurslitteratur. Programmets kurs- och examinationsuppgifter är en del av de studerandes lärande och examinationerna organiseras som lärtillfällen. Reflektion och skrivande är viktiga inslag i utbildningen för att utveckla såväl teoribaserad som erfarenhetsbaserad kunskap. Texter granskas kritisk och diskuteras av studenter och lärare vid seminarier. Samtal och diskussioner är redskap för att formulera och synliggöra kunskaper, som ett led i den professionella utvecklingen till speciallärare.

Förkunskapskrav

- Grundlärarexamen
  eller
  Ämneslärarexamen
  eller
  Yrkeslärarexamen
  eller
  Förskollärarexamen
- Minst tre års yrkeserfarenhet som lärare på minst halvtid efter utfärdad examen.
- Godkänd svenska och engelska motsvarande grundläggande behörighet på grundnivå.

För specialisering Matematikutveckling gäller även följande:

- Examen ska omfatta studier i matematik eller matematikutveckling. Om examen inte omfattar dessa ämnesstudier, krävs i stället att den sökande har kompletterat sin utbildning med motsvarande kunskaper.

Yrkeserfarenheten ska vara av undervisning, i vilken matematik eller matematikutveckling har ingått, och vara inom examens verksamhetsområde.

(Om komplettering med ämnesstudier har skett ska yrkeserfarenheten ha förvärvats efter komplettering.)

För specialisering Språk-, skriv- och läsutveckling gäller även följande:

- Examen ska omfatta studier i svenska eller språk-, skriv- och läsutveckling. Om examen inte omfattar dessa ämnesstudier, krävs i stället att den sökande har kompletterat sin utbildning med motsvarande kunskaper.

Yrkeserfarenheten ska vara av undervisning, i vilken svenska, svenska som andra språk eller språk-, skriv- och läsutveckling har ingått, och vara inom examens verksamhetsområde.

(Om komplettering med ämnesstudier har skett ska yrkeserfarenheten ha förvärvats efter komplettering.)

Självständigt arbete (examensarbete)

Inom Speciallärarprogrammet ska den studerande genomföra ett självständigt yrkesrelevant och vetenskapligt arbete (examensarbete) omfattande 15 högskolepoäng. Examensarbetet skrivs inom vald specialisering.

Examenskrav

I Högskoleförordningen, SFS 1993:100, Bilaga 2, fastställs att speciallärarexamen uppnås efter att den studerande fullgjort kursfordringar om 90 högskolepoäng på avancerad nivå. För examen ska den studerande ha fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete) om minst 15 högskolepoäng inom vald specialisering.

Examensbenämning på svenska

Speciallärarexamen

Examensbenämning på engelska

Postgraduate Diploma in Special Needs Training

Särskild information

Tillgodoräknanden

Sökande kan efter antagning till Speciallärarprogrammet ansöka om tillgodoräknande av tidigare studier. Tillgodoräknanden görs av kurs om de tidigare studierna bedöms motsvara kursmålen.

Examination och betyg

Examinationer i Speciallärarprogrammet regleras av Beslut om Riktlinjer för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå vid Linköpings universitet (LiU-2019-00920). Betyg sätts på kurs-/fältuppgifter, examinationsuppgifter och hel kurs. Som betyg används godkänd och underkänd. På kursen Examensarbete, 15 högskolepoäng, används också betyget väl godkänd.

Handlingsplan

I syfte att stödja studerande som inte når förkunskapskraven inom programmet kan en handlingsplan upprättas. Initiativtagare kan vara t.ex. studenten själv, studievägledare eller programansvarig utbildningsledare. Handlingsplanen ska stödja studenten att strukturera och planera studierna och även beakta behov av annat stöd.

Rådgivande samtal

Vid tveksamhet om den studerandes möjligheter att med godkänt resultat fullfölja utbildningen eller dennes lämplighet att utöva speciallärareyrket ska programansvarig utbildningsledare ta initiativ till ett rådgivande samtal. Om den studerande så önskar kan också en studeranderepresentant eller studievägledare delta i samtalet. Programansvarig utbildningsledare ska informera den berörda studenten om denna möjlighet. Den studerande ska även erbjudas samtal med studievägledare.

Examensbevis

Studerande som med godkänt resultat genomgått kurser så att kraven för Speciallärarexamen är uppfyllda får efter begäran ett examensbevis. Av examensbeviset skall framgå utbildningens specialisering och vilka kurser som den studerande har fullgjort. Därutöver redovisas titel på det examensarbete som den studerande skrivit under utbildningen. I examensbeviset ska det anges för vilken eller vilka verksamheter utbildningen är avsedd.

Avsteg från utbildningsplan

Om det föreligger synnerliga skäl får rektor i särskilt beslut ange förutsättningarna för, och delegera rätten att besluta om, tillfälliga avsteg från denna utbildningsplan.

Programplan

Termin 1 (HT 2027)

Inriktning: Specialisering - Intellektuell funktionsnedsättning — Preliminära kurser

Kurskod	Kursnamn	Hp	Nivå	Veckor	VOF
948A01	Specialpedagogik - kunskapsområde och forskningsfält	15	AXX		O

Termin 2 (VT 2028)

Inriktning: Specialisering - Intellektuell funktionsnedsättning — Preliminära kurser

Kurskod	Kursnamn	Hp	Nivå	Veckor	VOF
948A02	Specialpedagogisk verksamhet	15	AXX		O

Termin 3 (HT 2028)

Inriktning: Specialisering - Intellektuell funktionsnedsättning — Preliminära kurser

Kurskod	Kursnamn	Hp	Nivå	Veckor	VOF
948A25	Anpassad skola - möjligheter och utmaningar, del 1	15	A1F		O

Termin 4 (VT 2029)

Inriktning: Specialisering - Intellektuell funktionsnedsättning — Preliminära kurser

Kurskod	Kursnamn	Hp	Nivå	Veckor	VOF
948A18	Anpassad skola - möjligheter och utmaningar, del 2	15	A1F		O

Termin 5 (HT 2029)

Inriktning: Specialisering - Intellektuell funktionsnedsättning — Preliminära kurser

Kurskod	Kursnamn	Hp	Nivå	Veckor	VOF
948A05	Vetenskapsteori och forskningsmetod	15	A1F		O

Termin 6 (VT 2030)

Inriktning: Specialisering - Intellektuell funktionsnedsättning — Preliminära kurser

Kurskod	Kursnamn	Hp	Nivå	Veckor	VOF
948A24	Examensarbete - Specialisering intellektuell funktionsnedsättning	15	AXX		O

Hp = Högskolepoäng
VOF = Valbar / Obligatorisk / Frivillig
*Kursen läses över flera terminer